

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.:	35/2017
Klager:	[REDACTED]
Klagers prosessfullmektig:	Advokat John Tuflått
Klagen gjelder:	Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og klage på avslag om dekning av utgifter til juridisk bistand
Beslutningsdato:	27. mai 2019
I behandlingen har deltatt:	Claus Krag Brynildsen Mille Haslund Mellbye Edvin Værøy Lars Christian Finstad
Konklusjon:	Klagen tas delvis til følge.

1. Sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (heretter kompensasjonsforskriften).

Klagen omhandler krav om kompensasjon etter ordningens del I (35 G) og del II (65 G), jf. kompensasjonsforskriften §§ 3 og 4a. Klagen gjelder også avslag på krav om dekning av utgifter til juridisk bistand.

Klage på avslag om særskilt kompensasjon

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Klager tjenestegjorde i ██████████ i perioden ██████████ til ██████████ (kontingent ██████████).

Klager vokste opp i ██████████ med foreldre som skilte seg da klager var tre år gammel. Moren etablerte seg i et nytt forhold, og klager hadde et godt forhold til sin stefar ██████████. Klager beskriver oppveksten som fin hvor han på fritiden drev med idrett og var aktiv i ██████████. Klager har hatt problemer med konsentrasjon og slet med å sitte stille på barneskolen og mistet lett oversikten i aktiviteter og oppgaver. I voksen alder har klager blitt diagnostisert med ADHD.

Av utdannelse tok klager etter ungdomsskolen yrkesrettet utdannelse i to år på ██████████ videregående skole. Deretter begynte han som ██████████ lærling, men fullførte ikke lærlingetiden. Klager gjennomførte førstegangstjeneste i ██████████ og arbeidet deretter som lagerarbeider og ██████████ hos ██████████ frem han reiste til ██████████ i oktober ██████████.

Fra tjenesteoppholdet i ██████████ opplevde klager det første døgnet å bli utsatt for overskytinger fra ██████████ som angrep militære stillinger i ██████████. Klager har selv beskrevet at han ble kastet ut i situasjonen og at han var helt uforberedt. Under klagers tjenesteopphold ble en annen norsk medsoldat drept, og klager har beskrevet at han følte mye sinne, raseri, at han gikk i høyspenn og var plaget av mareritt i etterkant.

Klager har også beskrevet en hendelse hvor han i forbindelse med beslaglegging av våpnene til ██████████ soldater fra ██████████, opplevde at en ██████████ soldat stakk et våpen mot magen til klager. Klager opplevde hendelsen som ubehagelig til tross for at han bar skuddsikker vest.

Tjenesten bestod for øvrig av flere ulike oppgaver, herunder nattpatruljer, checkpoint tjeneste, veiklareringstjeneste og «tailingpatruljer» hvor ██████████ soldater ble fulgt etter. Klager har beskrevet nattpatruljene som den største påkjenningen hvor vaktene ofte varte i 10-12 timer. Klager gikk alltid med skarpe skudd, men har beskrevet at han i løpet av tjenesten ikke var involvert i aktiv beskytning.

Av dokumentasjonen fremlagt for nemnda, fremgår det at klager hadde mange positive opplevelser i ██████████, og at det er opplevelsen av en sivilbefolkning som levde under vanskelige forhold som har plaget ham mest i ettertid. Det foreligger imidlertid ingen tidsnære opplysninger eller dokumentasjon som viser posttraumatiske stresssymptomer eller andre psykiske lidelser. Først 11 år etter tjenesten ble tjenesten nevnt som mulig årsak til klagers psykiske plager.

Etter tjenesten i ██████████ arbeidet klager i perioden ██████████ som ██████████ i et fengsel i ██████████. Klager trivdes i jobben og sov godt i denne tiden. Fra ██████████ til ██████████ arbeidet klager for ulike vikarbyråer i Norge, herunder ██████████ og ██████████ i ██████████. I ██████████ startet klager som ██████████ og ██████████ i et selskap som noen måneder senere gikk konkurs. I oktober ██████████ begynte klager å arbeide hos ██████████, men etter noen måneder ble han langtidssykemeldt på grunn av magesmerter frem til mai ██████████, og deretter sykemeldt for depresjon fra november ██████████. Ingen av sykemeldingene ble satt i sammenheng med FN-tjenesten. Frem til 2012 mottok klager midlertidig uføretrygd som følge av sin ADHD, frem til han i 2014 begynte i en deltidsstilling hos ██████████.

Krav om billighetserstatning og kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen ble fremsatt den 29. november 2013.

I vedtak datert 3. desember 2015 ble klager innvilget kr. 350 264 i billighetserstatning.

SPK har i forberedelsen av sitt vedtak om særskilt kompensasjon innhentet spesialisterklæring fra psykiater Leif Roar Falkum. Spesialisterklæringen er datert 28. januar 2017 og er avgitt i henhold til mandatet for den særlige kompensasjonsordningen.

I erklæringen konkluderer Falkum med at det under tvil er sannsynliggjort at det er årsakssammenheng mellom FN-tjenesten og klagers posttraumatiske stresslidelser (F43.1).

Tvilen er blant annet begrunnet i at ADHD vanligvis medfører en «betydelig grad» av funksjonsnedsettelse. Falkum vurderer også at det foreligger inngangsinvaliditet i form av ADHD fra barndommen, og at både PTSD og ADHD medfører risiko for å utvikle depresjons- og ruslidelse. Klagers tilstand er vurdert å utgjøre en varig medisinsk invaliditet på 40 %, hvorav 15 % anses for å ha sammenheng med PTSD etter FN-tjenesten og 25 % tilskrives ADHD.

Basert på spesialisterklæringens usikkerhet når det gjelder sannsynligheten for årsakssammenheng, samt klagers egne uttalelser om tjenesten, manglende tidsnære bevis om posttraumatiske stresssymptomer og øvrig grunnlagsdokumentasjon i saken, konkluderte SPK med at det er andre livsbelastninger som er årsak til klagers psykiske plager. I SPKs begrunnelse trekkes ADHD-problematikk frem som én av flere økonomiske og sosiale problemer som anses å være årsak til klagers psykiske plager. SPK fattet på denne bakgrunn vedtak om avslag på kompensasjon den 15. august 2017.

Advokat Tuflått har på vegne av klager påklaget vedtaket i brev datert 25. oktober 2017. Når det gjelder spørsmålet om årsakssammenheng anføres det at også andre spesialister har vurdert at klager har PTSD i tillegg til ADHD. Det vises her til at psykologspesialist [REDACTED], som behandlet klager i perioden 2002-2009, har konkludert at klager har en PTSD-lidelse og at han ikke burde ha blitt valgt til tjeneste på grunn av sin forutgående sårbarhet. Det vises også til at psykologspesialist [REDACTED] i forbindelse med kravet om billighetserstatning har konkludert med PTSD og at klagers ADHD utgjør en sårbarhetsfaktor. Klager anfører at det gir feil resultat når SPK trekker ut enkelte sitater fra behandlere for å underbygge en påstand om at det ikke foreligger årsakssammenheng i saken.

Det anføres også at de livsbelastningene som er årsaken til klagers plager, kommer som følge av hans psykiske plager, og ikke i seg selv er årsaken. Det vises også til at klager tok sine psykiske plager opp med lege for første gang i 2001 og at han allerede på dette tidspunktet har tenkt at plagene kan ha hatt sitt opphav i tjenesten. Klager anfører at det i liten grad kan legges vekt på det som fremgår av dimisjonspapirene ved spørsmålet om årsakssammenheng, da det i de aller fleste veteransaker ikke står annet enn at vedkommende er helt frisk. Det er traumene fra tjenesten som har vært den utløsende årsak for klagers plager og at det er SPK som har bevisbyrden dersom de mener at det er andre årsaker til klagers uførhet.

Når det gjelder spørsmålet om årsaken til klagers uførhet, anføres det at klagers ADHD skriver seg fra barndommen og at det ikke er dokumentert at dette har hemmet klager i vesentlig grad før tjenesten. Kort tid etter tjenesten utviklet klager PTSD. Spesialistene Falkum og [REDACTED] har vurdert at klager kan ha hatt en ekstra sårbarhet ved at han hadde en uoppdaget ADHD.

Klager ble i NAV-vedtak datert 13. februar 2018 innvilget 75 % uføretrygd fra 1. mars 2018. I vedtaket legger NAV til grunn at 70 % av klagers uførhet skyldes PTSD som yrkesskade eller yrkessykdom. Skadetidspunktet er fastsatt til 1. mai 1990, mens uføretidspunktet er satt til november 1999.

SPK fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket, og klagen ble oversendt klagenemnda.

Klage på delvis avslag om dekning av utgifter til juridisk bistand

Klagen gjelder også klage på vedtak om dekning av utgifter til juridisk bistand datert 22. september 2017. Advokat Tuflått har fremsatt utgifter til juridisk bistand pålydende kr. 116 787 inkl. mva. SPK har i sitt vedtak etter en konkret vurdering kommet til at kr. 50 000 inkl. mva. dekkes. Advokat Tuflått

har påklaget vedtaket i klage datert 10. november 2017. Kravet utgjør 57 timer og Tuflått aksepterer at det gjøres fratrukk for 12 timer for billighetssaken og at restkravet i saken er kr. 49 437 inkl. mva. I tillegg kommer det utgifter til denne klagen. Det anføres at SPK i «normalsaker» med ca. 2 års behandlingstid dekker mellom 50-60 000 kr. og at når saken tar lengre tid enn normalt og reiser en rekke problematiske spørsmål, er det rimelig at SPK dekker ytterligere utgifter.

SPK fant ikke omgjøre vedtaket, og klagen ble oversendt klagenemnda.

Klager og hans advokat var tilstede under nemndsbehandlingen. En representant for SPK var også tilstede.

2. Om nemndas vurdering

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (heretter kompensasjonsforskriften).

Klagen omhandler krav om kompensasjon etter ordningens del I (35 G) og del II (65 G), jf. kompensasjonsforskriften §§ 3 og 4a. Klagen gjelder også avslag på krav om dekning av utgifter til juridisk bistand.

Nemnda vil i det følgende først behandle klagen på avslag om særskilt kompensasjon. Deretter vil nemnda behandle klagen over delvis avslag om dekning av utgifter til juridisk bistand.

Klage på avslag om særskilt kompensasjon

Rett på kompensasjon etter kompensasjonsforskriften forutsetter i henhold til § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som har bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Skadelidte har bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Det stilles lempeligere krav til bevis etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014 hvor det fremgår at tolkningsanvisningen knytter seg til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid, og at mangel på tidsnære bevis for slike eldre forhold, ikke i seg selv vil føre til avslag på krav etter kompensasjonsordningen. Formålet er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjeneste.

Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. I den sammenheng vil konsistensen i skadelidtes forklaring over tid ha særlig relevans, samt om skadelidtes forklaring om psykiske plager er avgitt på et tidspunkt forut for innføringen av kompensasjonsordningen. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Dersom det er holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon. Foreligger nedtegnelser mv

som ligger tett opp mot tjeneste, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil de være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder dersom det foreligger bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I. Utgangspunktet følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet.

I spesialisterklæringen konkluderer psykiater Falkum at klager har utviklet en posttraumatisk stresslidelse, PTSD (F43.1). Falkum viser til at «(...) PTSD-symptomene debuterte kort tid etter at [klager] kom hjem fra [redacted]» og at klager har beskrevet at han var «plaget av vonde drømmer, han utviklet tidlig unnvikelsesstrategier i form av angst for offentlig kommunikasjon, og han følte seg konstant aktivert, eller «på vakt»».

Falkum konkluderer også med at klager har hatt en inngangsinvaliditet i form av hyperkinetisk lidelse, ADHD og denne diagnosen har virket sammen med PTSDen. Falkum finner det videre sannsynlig at «tjenestegjøringen i [redacted] aktiverte de plagene [klager] tidligere hadde på grunn av sin ADHD-lidelse, og at de symptomene [klager] har vært plaget av i ettertid i betydelig grad også er preget av tjenestegjøringen i [redacted]».

I spesialisterklæring datert 26. august 2015 utarbeidet av psykolog [redacted] er det også konkludert med at ADHD-diagnosen og PTSD-diagnosen har virket sammen, og at klager har «en særskilt sårbarhet for å utvikle en posttraumatisk stresslidelse».

Dokumentasjonen som er lagt frem for nemnda viser et sammensatt årsaksforhold i saken og hvor flere belastninger i klagers liv har ført til hans arbeidsuførhet. Klager ble diagnostisert med ADHD etter tjenesten, men det anføres at klager antagelig har hatt ADHD helt fra barndommen. Etter nemndas syn har imidlertid ADHD-diagnosen og PTSD-diagnosen virket sammen, hvor klagers ADHD har bidratt til å utløse hans psykiske reaksjoner på hendelsene under oppholdet i [redacted]. I tillegg er det dokumentert at klager har hatt andre økonomiske og sosiale problemer, herunder vanskelig boforhold, rusproblematikk, samlivsbrudd, samt mage-, ledd- og muskelsmerter.

Etter en lempeligere vurdering av bevisene i saken, har nemnda under tvil funnet det tilstrekkelig sannsynliggjort at den samlede belastningen fra FN-tjenesten har medført en varig psykisk belastningsskade som har medført varig ervervsmessig uførhet som tilsvarer 50 % av klagers psykiske plager. Utover dette finner ikke nemnda det tilstrekkelig bevist at klagers uførhet skyldes FN-tjenesten, men at det heller er andre livshendelser som er årsak til klagers psykiske plager.

Nemnda er på denne bakgrunn kommet til at klager har rett til kompensasjon tilsvarende 50 % av 35 G etter kompensasjonsordningens del I, jf. kompensasjonsforskriften § 3 første ledd.

Da klager kun delvis oppfyller vilkårene for kompensasjon etter ordningens del I (35 G), finner ikke nemnda grunnlag for å vurdere om vilkårene for kompensasjon etter ordningens del II (65 G), er oppfylt.

For klageomgangen for øvrig er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 42 108,00 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 17,25 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

Klage over delvis avslag på dekning av utgifter til juridisk bistand

I henhold til kompensasjonsforskriften § 10 dekkes «rimelige og nødvendige (...) utgifter til juridisk bistand i anledning saken (...) i den utstrekning skadelidte kan dokumentere psykisk belastningsskade og tjeneste i internasjonal operasjon».

Advokat Tuflått har fremsatt utgifter til juridisk bistand pålydende kr. 113 430 inkl. mva. Kravet utgjør 57 timer og i klagen aksepterer advokat Tuflått at det gjøres fratrukk for 12 timer for billighetssaken. SPK har i vedtak datert 22. september 2017, etter en konkret vurdering, kommet til at kr. 50 000 inkl. mva. dekkes. SPK har i denne forbindelse vist til at klientkontakten fremstår som omfattende, og at kontakten avviker markant fra det som normalt kreves for å ivareta klientens interesser. SPK har lagt til grunn at det ikke er forhold i saken som tilsier en mer omfattende tidsbruk enn det som er vanlig.

Tuflått anfører at SPK i «normalsaker» med ca. 2 års behandlingstid dekker mellom 50-60 000 kr. og at når saken tar lengre tid enn normalt og reiser en rekke problematiske spørsmål, er det rimelig at SPK dekker ytterligere utgifter.

Nemnda er enig med SPK i at saken ikke er av et slikt omfang at saken tilsier et salær tilsvarende kr. 113 430. Videre bemerker nemnda at advokaten selv er ansvarlig for å begrense klientkontakten til det som er nødvendig. Nemnda er etter en konkret vurdering likevel kommet til at et salærkrav tilsvarende kr. 70 000 inkl. mva. skal dekkes, dvs. kr. 20 000 utover SPKs vedtak.

3. Konklusjon

Klagen tas delvis til følge. Klager tilkjennes kompensasjon med 50 % av 35 G.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning saken med kr. 70 000 inkl. mva. og kr. 42 108,00 inkl. mva. i anledning klagen i henhold til krav.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo 30. juli 2019

Claus Krag Brynildsen
Varaleder for klagenemnda